

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Litteraturvetenskapliga institutionen
Interdisciplinärt examensarbete

Chick lit-genrens vara eller icke vara i skolan

Små citroner gula som exempel

HT 2008
Författare: Sara Treier
Handledare: Dag Hedman
& Ann Boglind

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställningar	4
1.2. Teori	4
1.3 Material, metod och avgränsning	5
1.4 Tidigare forskning	6
2. Bakgrund	8
2.1 Vad är populärlitteratur?	8
2.2 Från traditionell kärleksberättelse till chick lit	9
2.3 Vad är chick lit?	11
2.4 Svensk chick lit	12
2.5 Kajsa Ingemarsson - författarporträtt	13
2.6 <i>Små citroner gula</i>	13
3. Avhandling	14
3.1 Hur förhåller sig <i>Små citroner gula</i> till chick lit genren?	14
3.2 Hur mottogs <i>Små citroner gula</i> av kritikerna?	17
3.4 Varför skall vi läsa populärlitteratur/chick lit i skolan?	19
3.4.1 Kanondebatten.....	19
3.4.2 Skolan och populärkulturen	20
3.4.3 Elevernas litterära föreställningsvärdar.....	22
3.4.4 Eleverna i fokus.....	23
4. Avslutande diskussion	27
Käll- och litteraturlista	30
Tryckt material:	30
Otryckt material:	32

1. Inledning

Populärlitteratur har i alla tider blivit mött med skepsis och kritik. Begreppet specificerades under 1800-talet och man började då kategorisera litteratur som ”hög” respektive ”låg”. Kanske berodde detta på rädslan för det nya och lättåtkomliga. Trots kritiken mot populärlitteraturen läses den av många och i alla samhällsskikt, dock främst av ungdomar.¹

Under slutet av 1990-talet växte en ny typ av kärleksberättelse fram, chick lit-romanen. Borta är sökandet efter den enda kärleken, nu kan hjältinnan förlora en kärlek och vinna en annan. Enligt Lisbeth Larsson skulle man kunna kalla chick lit för ”feminism light” eftersom hjältinnan i en chick lit skall visa att hon klarar sig själv både känslomässigt och ekonomiskt.² Andra menar att genren är en feministisk backlash³ och är starkt kritiska.⁴

Det tog ett tag för chick lit-genren att bli populär i Sverige, men genombrottet kan sägas vara Kajsa Ingemarssons (f. 1965) roman *På det fjärde skall det ske* (2002). Ännu större succé blev det när hennes andra roman *Små citroner gula* gavs ut 2004. Romanen såldes i nära 400 000 exemplar varav 345 000 var pocket.⁵ Detta placerade romanen som den mest sålda under hela 2005 enligt *Svensk Bokhandel*.⁶ Vad är det då som gjort *Små citroner gula* till en försäljningssuccé? Varför har just denna roman blivit så älskad hos den breda massan? Dessa frågor mycket intressanta och känns därför relevanta att undersöka och diskutera. Då uppsatsen är ett interdisciplinärt examensarbete innefattar den förutom det litteraturvetenskapliga perspektivet även ett didaktiskt perspektiv. Den svenska skolan har enligt tradition försökt att bekämpa populärlitteraturen i skolan för att skydda eleverna från de lockelser som läsning av populärlitteratur kunde föra med sig.⁷ Men är det inte dags att skolan ändrar sin ståndpunkt? Populärkulturen är idag en stor del av de ungas liv och borde kanske även ingå i skolans litteraturundervisning då skolan skall präglas av samhället. Eftersom *Små citroner gula* har lästs av så många, kan den också vara intressant att använda sig av i undervisningen. Frågan är bara varför vi borde läsa populärlitteratur i skolan och hur den skulle kunna användas?

¹ Anders Öhman, *Populärlitteratur. De populära genrernas estetik och historia* (Lund 2002) s. 7f.

² Lisbeth Larsson, ”Från Rådgifvare till Chick-lit. Den romantiska berättelsens förändringar” i *Den litterära textens förändringar. Studier tillägnade Stina Hansson* (Stockholm 2007) s. 85.

³ Feministisk backlash innebär en tillbakagång i hur kvinnan skildras samt hur kvinnans relation till mannen beskrivs. Att inte mannen och kvinnan framställs på ett jämställt sätt.

⁴ Suzanne Ferriss & Mallory Young, red.: *Chick lit. The New Woman's Fiction* New York (2006) s. 7f.

⁵ E-brev från Christina Enell Eriksson på Månepocket 5.12.2008 (I författarens ägo).

⁶ Svensk Bokhandels hemsida: <http://www.svb.se/Topplistor/2005/91891> 13.12.2008.

⁷ Magnus Persson, ”Populärkultur i skolan: Traditioner och perspektiv” i *Populärkulturen och skolan*, red.: Magnus Persson (Lund 2000) s. 17.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att göra en litterär analys av *Små citroner gula* och att ta reda på varför just denna chick lit-roman blivit en försäljningssuccé, samt diskutera varför det skulle vara fruktbart att använda sig av romanen i skolsammanhang. Frågeställningarna blir således:

- ☒ Hur förhåller sig *Små citroner gula* till chick lit-genren?
- ☒ Hur mottogs *Små citroner gula* av kritikerna?
- ☒ Varför skall vi läsa populärlitteratur/chick lit i skolan? *Små citroner gula* som exempel.

1.2. Teori

Denna uppsats har genomförts med hjälp av en läsarorienterad litteraturteori som även kallas receptionsanalys eller läsar-responsmodell. Teorin uppkom på 1970-talet. En av förgrundsfigurerna var Louise M. Rosenblatt som redan 1938 formulerade sin syn på läsningen som en dynamisk process mellan text och läsare. Genom denna teori fick läsarens roll en betydligt större plats vid läsningen än tidigare. Läsaren sågs nu som en meningskreatör och inte bara en mottagare. Enligt läsar-responsmodellen är en text aldrig något slutet eller entydigt. Textens mening är inte heller bunden till författarens avsikt utan påverkas av vem som läser texten och i vilket sammanhang texten läses. Det är nu läsaren som frambringar textens mening och det finns därför inte bara en enda riktig innebörd utan flera beroende på läsarens erfarenhetsvärld. I vilken grad texten bestämmer sin egen mening gentemot läsarens skapande är receptionsforskarna oeniga om. Några av de mest kända receptionsforskarna är Louise Rosenblatt, Wolfgang Iser, Stanley Fish och Jonathan Culler.⁸

Uppsatsen har en didaktisk vinkling och Judith A Langers åsikter kommer att diskuteras, då hon är en receptionsforskare med didaktisk inriktning. Enligt Langer hjälper litteraturen läsaren att förstå sig själv och andra. Det är genom litteraturen som läsaren/eleven kan få hjälp med att förstå sin del i ett sammanhang och lättare förstå hur livet fungerar och genom att läsa om andras situationer och se andra perspektiv än sitt eget.⁹

Det finns flera anledningar till varför just denna teori valts till denna uppsats. Dels för att den är den teori som har mest stöd i *Kursplanen för svenska 2002*, där det exempelvis står att skolan skall sträva efter att eleverna: ”förstår språkets betydelse för identiteten och utvecklar

⁸ Lars Wolf, *Läsaren som textskapare* (Lund 2002) s. 16-21.

⁹ Judith A Langer, *Litterära föreställningsvärldar. Litteraturundervisning och litterär förståelse* (New York 2005) kap. 1-2.

förmågan att förstå sig själv och andra i ett kulturellt och historiskt sammanhang,”¹⁰ dels för att den är den mest moderna litteraturteorin och slutligen för att en av populärlitteraturens hörnstenar är att det sker ett viktigt möte när text och läsare möts.

Ulf Boëthius som skrivit artikeln ”Populärlitteraturen – finns den?” presenterar sju olika sätt att definiera populärlitteratur. En av definitionerna är att man utgår från ett visst sätt att läsa litteratur. Populärlitteraturen blir något som läsaren själv skapar i samspel med texten och som man läser subjektivt för att exempelvis skapa sig en underhållande läsning.¹¹

1.3 Material, metod och avgränsning

Orsaken till varför just *Små citroner gula* valdes för denna uppsats är att den blivit så omtyckt av den stora massan och på så sätt blivit något av en succé. Det är därför intressant att ta reda på vad som skulle ha kunnat skapa denna försäljningssuccé och gjort så att över 400 000 läst chick lit-romanen.

Nedan följer uppsatsens disposition och en beskrivning över de metoder som används. Kapitel två som kallas Bakgrund behandlar bland annat begreppen populärlitteratur och chick lit. De avsnitt som finns med i kapitlet är av sådan art att de måste utredas för att läsare skall få något utbyte av denna uppsats.

Små citroner gula är en roman i chick lit-genren. För att kunna svara på den första frågeställningen kommer *Små citroner gula* att jämföras med de gemensamma drag som andra chick lit-romaner uppvisar, för att se vilka egenskaper som stämmer överens och vad som utmärker romanen.

För att ta reda på varför *Små citroner gula* blivit en försäljningssuccé har samtliga bokrecensioner som skrevs om boken i dagspressen använts. Recensionerna har nästan uteslutande publicerats i småstadspressen och är åtta till antal. Det är sedan genom recensenternas ord som analysen om varför chick lit-romanen blivit så stor vilar på.

Det kunde ha varit relevant att exempelvis ha gjort en undersökning hos bokhandlare eller via förlaget för att se om *Små citroner gula* marknadsförts på något speciellt sätt och om detta skulle kunna vara en faktor till varför den blivit så framgångsrik. Detta har inte hunnits med på grund av tidsbrist. Undersökningen som är gjord känns ändå relevant och utgår från de som läst boken.

¹⁰ Kursplan för svenska 2002:

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=8&skolform=21&id=SV&extraId=11.12.2008>.

¹¹Ulf Boëthius, ”Populärlitteraturen – finns den?” i *Brott, kärlek, äventyr. Texter om populärlitteratur*, red.: Dag Hedman (Lund 1995) s. 18.

Den sista frågeställningen har delats upp i fyra avsnitt. Avsnitten representerar fyra olika argument till varför populärlitteratur borde ingå som ett naturligt element i litteraturundervisningen.

När läroplanen eller kursplanerna för svenska citeras är det *Lpf 94* eller *Kursplan för svenska 2002* för gymnasiet som används. Detta på grund av att uppsatsförfattaren syftar till att bli gymnasielärare och därför anser att det för hennes framtida yrkesroll är mest relevant att använda.

Uppsatsen avslutas med en sammanfattande diskussion som syftar till att knyta ihop säcken, tydliggöra och diskutera de slutsatser som uppnåtts i uppsatsen.

Då en del kritiserar chick lit-genren för att vara en feministisk backlash hade det kunnat vara intressant att angripa frågan med feministiska glasögon. Det är dock inte vad denna uppsats har för avsikt att göra. Genren har redan belysts i ljuset av genusteori. Se exempelvis Karin Antonssons magisteruppsats "*Han har diskhandskar. Rosa.*" *En litteratursociologisk analys av kärlekstemat i genren chick lit, exemplet Mossvikenfruar: Chansen av Emma Hamberg* (2007)¹² eller Ylva Kjellsdotters magisteruppsats vid namn *En kärlekshistoria vi alla drömmer om*: *En analys av chick lit ur ett genusteoretiskt perspektiv* (2007).¹³

1.4 Tidigare forskning

Ett flertal verk har använts under skrivandet av denna uppsats. Somliga har använts mer än andra och det är dem som presenteras nedan.

Det första verket heter *Chick lit. Från glamour till vardagsrealism* (2008), skriven av Maria Nilson. Nilson är litteraturvetare och arbetar med populärkultur i olika former. Verket ger först en översikt över vad chick lit är och har varit mycket behjälplig för att få en bild av vad fenomenet chick lit innebär. Sedan följer en del där det görs tematiska nedslag i både svensk och anglosaxisk chick lit.

Ett verk som varit till stor nytta i arbetet med denna uppsats är en D-uppsats skriven av Malin E Lundhag som heter *Svensk chick-lit 1996-2006. En undersökande genrediskussion av svensk chick-lit* (2007). Lundhag har arbetat fram en definition av vad svensk chick lit är och hur den skiljer sig från den anglosaxiska. Lundhags uppsats bygger på en analys av tolv svenska chick lit-romaner, däribland Kajsa Ingemarssons *Små citroner gula*.

¹² Karin Antonsson, *Han har diskhandskar. Rosa.* "En litteratursociologisk analys av kärlekstemat i genren chick lit, exemplet Mossvikenfruar: Chansen av Emma Hamberg (Borås 2007).

¹³ Ylva Kjellsdotter, *"En kärlekshistoria vi alla drömmer om": En analys av chick lit ur ett genusteoretiskt perspektiv* (Borås 2007).

Lisbeth Larssons artikel "Från Rådgivare till Chick-lit. Den romantiska berättelsens förändringar" (2007) behandlar utvecklingen av den moderna kärleksberättelsen till chick lit-genrens intåg i svensk litteratur. Lisbeth Larsson är professor i litteraturvetenskap med inriktning på genusforskning vid Göteborgs universitet.

Ulf Boëthius artikel "Populärlitteraturen finns den?" (1995) Har varit behjälplig när begreppet populärlitteratur skulle utredas. Ulf Boëthius är professor i barn- och ungdomslitteratur vid Stockholms universitet.

När det gäller den didaktiska delen av uppsatsen har Magnus Perssons studie *Varför läsa litteratur? Om litteraturundervisningen efter den kulturella vändningen* (2007) varit behjälplig. Persson är litteraturvetare och lektor i svenska vid Lärarutbildningen på Malmö högskola. Persson diskuterar bland annat i sin undersökning litteraturvetenskapens legitimering och huruvida man kan se några förändringar i de aktuella styrdokumenterna som tyder på att de påverkats av de kulturella förändringarna. Han gör också ett inlägg i kanondebatten. Persson har även skrivit en artikel i samlingsverket *Populärkulturen och skolan* som heter "Populärkultur i skolan: Traditioner och perspektiv" (2000). I denna artikel diskuterar han vilka förändringar som har skett i skolan genom den kulturella förändringen som skett i vårt samhälle.

Enligt Judith A Langer är litteratur ett redskap som hjälper människor att förstå sig själva och andra bättre. När vi läser bygger vi upp föreställningsvärldar som vi sedan omtolkar och förkastar till förmån för nya. Det är alltså genom litteraturen som eleverna kan få hjälp med sitt identitetsbyggande och att förstå livet. Det är detta som Judith A Langers studie *Litterära föreställningsvärldar. Litteraturundervisning och litterär förståelse* (2005) handlar om. Judith A Langer är professor vid State University of New York.

Gunilla Molloy har skrivit en akademisk avhandling vid namn *Läraren Litteraturen Eleven En studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet* (2002). Den behandlar vad som sker när läraren, litteraturen och eleven möts. Molloy är fil.dr och verksam som lektor vid Lärarhögskolan i Stockholm.

Christina Olin-Schellers akademiska avhandling *Mellan Dante och Big Brother, en studie om gymnasieelevers textvärldar* (2006) handlar om förutsättningar för utveckling och lärande genom svenskämnet. Hon belyser gymnasieelevers textvärldar utifrån ett didaktiskt perspektiv med det vidgade textbegreppet i fokus. Olin-Scheller är verksam vid lärarutbildningen vid Karlstads universitet.

Anledningen till att denna undersökning känns relevant att göra är dels för att chick lit-genren fortfarande är ett relativt outforskat område, dels för att ingen annan undersökning

riktat in sig på chick lit som genre i skolan. Det är av den orsaken intressant att se huruvida chick lit-genren är en genre som borde få en plats i skolornas litteraturundervisning och vilka didaktiska vinster det skulle kunna ha.

2. Bakgrund

2.1 Vad är populärlitteratur?

Populärlitteratur är ett begrepp som har existerat länge, men som specificerades i Tyskland i mitten av 1800-talet.¹⁴ Det var när den sociala äventyrsromanen gjorde intåg i litteraturen i mitten på 1800-talet som behovet av att kategorisera litteratur växte fram. Man delade då upp litteraturen i två kategorier, en hög där de verk som ansågs fina återfanns, och en låg där de böcker som inte ansågs duga av litteraturkritikerna hamnade. Dessa kom att kallas för populärlitteratur¹⁵.

Det var först under 1970- och 80- talen som man började forska om populärlitteratur. Det gavs exempelvis ut en hel del böcker som behandlade vad populärlitteratur var för något. Flertalet av de forskningsrapporter om populärlitteratur som gavs ut handlade dock om på vilka sätt som läsning av populärlitteratur genom att sprida fördomar kunde skada den stora massan. Innan 1970 finns det nästan ingen forskning om populärlitteratur. Orsaken till detta är att det på den tiden var självklart att universiteten bara sysslade med forskning angående etablerad och seriös litteratur. Tyvärr verkar det som om dessa ränder har svårt att gå ur. Än i dag är det nämligen få forskarprojekt som behandlar populärlitteratur.¹⁶

Populärlitteraturen är lika mångskiftande som den övriga litteraturen och skrivs inom olika genrer.¹⁷ Idag anses skillnaden mellan den så kallade höga och låga litteraturen vara flytande och många författare använder sig av drag ur båda kategorierna.¹⁸

Populärlitteratur kännetecknas av ett flertal saker. Vanligt är att stil, berättarteknik och personskildring följer fasta normer som sällan avviker. Saker som nyskapande eller didaktiska och moraliska inslag skall inte uteslutas bara för det.¹⁹ En av Ulf Boëthius sju kriterier för populärlitteratur har redan avhandlats. Det är nu relevant att skriva om resten. Ett kännetecken för populärlitteratur är att det är den breda massan som läser den. Förr trodde man att det var

¹⁴ Birgitte Rörbye, "Trivialbegreppet. Några synpunkter" i *Brott, kärlek, äventyr. Texter om populärlitteratur*, red.: Dag Hedman (Lund 1995) s. 35.

¹⁵ Anders Öhman, *Populärlitteratur. De populära genrernas estetik och historia* (Lund 2002) s. 7f.

¹⁶ Anders Öhman, "Populärlitteraturen och kanoniseringens problematik" i *Populära fiktioner*, red.: Kjell Jonsson & Anders Öhman (Stockholm 2000) s. 11.

¹⁷ Boëthius s. 19.

¹⁸ Dag Hedman för NE om populärlitteratur: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/artikel/285680> 04.12.2008

¹⁹ Ibid.

de i de lägre klasserna som läste populärlitteratur. Så är inte fallet utan populärlitteratur läses av alla skikt i samhället. Något som man också vet är att populärlitteratur i stor utsträckning läses av ungdomar. Ett annat kännetecken är att populärlitteratur produceras i stora mängder och sprids via varuhus, mataffärer och kiosker istället för bara i bokhandeln. Populärlitteratur kännetecknas ofta som underhållande och lättläst, vilket är en möjlig förklaring till varför den är så populär. Populärlitteratur anklagas ofta för att vara moraliskt undermålig och möter ofta stor kritik. Trots detta har litteraturen en stor läsekrets.²⁰

Genrer som betecknas som populärlitteratur är kriminal- och agentberättelsen, thrillern, mysrysaren, science fiction och chick lit. Det är den sistnämnda genren som är aktuell att utforska i denna uppsats. En genre som inte har funnits så länge, men som gjort ett stort intåg i litteraturen och antagligen är här för att stanna.

2.2 Från traditionell kärleksberättelse till chick lit

I den traditionella kärleksromanen är det kärlek vid första ögonkastet som gäller. Hinder uppstår som gör att paret inte kan hålla bröllop direkt. Hinder som de tillsammans försöker överbrygga för att slutligen nå sitt mål, att gifta sig.²¹ Det var sent under 1700-talet som den moderna kärleksberättelsen om mannen och kvinnan tog form. Det är inte längre de problem som paret utsätts för som skildras, utan problematiken i relationen mellan man och kvinna. I början av 1800-talet var rådgivningslitteraturen på frammatch. I denna litteratur är det ofta en man som talar till en kvinna om hur hon skall bete sig i ett äktenskap. ”Hon skall vara välvårdad men ej kokett, vänlig men ej alltför tillmötesgående, glad men aldrig flabbig.”²² Det finns även råd till kvinnan om hur hon kan välja ut en lämplig man och hur han bör vara. Grundintrigen i en kärleksroman ser ut på följande sätt:

1. Ung kvinna i kris
2. Hon möter en eller ofta två män
3. Kvinnan utsätts för en rad prövningar och hinder som visar hennes karaktär och hennes förmåga att känna igen den gode mannen och genomskåda den onde.
4. Hon tar nästan alltid fel. Kris
5. Insikt vinnes. Hindren övervinns
6. Förening i ömsesidig förståelse och kärlek²³

Det är moment tre som kan sägas utgöra huvuddelen av romanen och det är här som det angörs om kvinnan fångar sina drömmars man eller inte.

²⁰ Boëthius s. 17-19.

²¹ Öhman 2002 s. 48.

²² Larsson s. 80.

²³ Ibid s. 81.

På 1920-talet introducerades schejkmystiken i den kvinnliga populärlitteraturen. Romanen utspelades i ett fjärran land där schejken möter den vita kvinnan under en bar himmel. Mycket vanligt i dessa böcker var att en våldtäkt skedde. Att läsarna kunde svälja denna historia tros bero på att scenen utspelades i en miljö som kändes överklig för läsaren.²⁴ 1925 gavs Barbara Cartlands (1901-2000) roman *Jigsaw* ut och därmed startade en ny genre av den kvinnliga bestsellern. Här är det den kvinnliga oskuldens sökande efter den rätte som framställs.²⁵ Under samma tid utvecklades en annan genre som sålde främst för att de chockerade sina läsare med sin sexuella frispråkighet. Denna genre har kommit att kallas ”bodice rippers” eller ”sweet and savages” efter Rosemary Rogers (f. 1932) roman *Sweet Savage Love* (1974). Handlingen i dessa romaner förlades till historisk tid och behandlade sado-masochistisk sexualitet.²⁶

Under 1980 spirade den så kallade FNL-litteraturen (Flärd, Lidelse, Njutning) . FNL-litteraturen är i grund och botten en klassisk kärleksberättelse fast med inslag av våld, sex och shopping som inte funnits förut. Nytt var också att romanerna skildrade sin samtid.²⁷

Under det sista decenniet av 1900-talet utvecklades inte kärleksromanen anmärkningsvärt förrän chick lit-genrens intåg i kärlekslitteraturen. Genom chick lit-litteraturen har tanken om en enda kärlek försvunnit. Här letas det fortfarande efter kärlek men den kan upphöra och upprepas. När läsaren möter chick lit-hjältinnan har ofta den kärlek som hon trodde var den enda just brakat ihop. Vi får sedan se kvinnan kämpa för att övervinna hinder och det händer ofta att hon träffar en ny kärlek i slutet på chick lit-romanen. Något som också är nytt i och med chick lit-genren är att kvinnan inte längre behöver stå upp för kärleken utan istället står upp för sig själv. Lisbeth Larsson skriver i artikeln ”Från Rådgivare till Chick-lit. Den romantiska berättelsens förändringar” att man skulle kunna kalla chick lit för ”feminism light” då en kvinna i en chick lit-roman måste visa att hon klarar sig utan mannen och måste framstå som frigjord, rationell och romantisk.²⁸ Mer om chick lit följer nedan.

²⁴ Margaretha Fahlgren, ”’Det maskinsyddade broderiet’ – *Lace* och 1980-talets kvinnliga populärroman” i *Brott, kärlek, äventyr texter om populärlitteratur*, red.: Dag Hedman (Lund 1995) s. 275.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid s. 276.

²⁷ Larsson s. 84.

²⁸ Ibid s. 85.

2.3 Vad är chick lit?

”chick lit (engelska), litteraturgenre som beskriver yngre storstadskvinnors liv, ofta humoristiskt och med tonvikt på vardagens problem och glädjeämnen.”²⁹ Detta är Nationalencyklopedins förklaring till vad chick lit innebär. Förklaringen stämmer i mångt och mycket, men är svaret inte fullt så enkelt. Chick lit kan sägas vara litteratur skriven av kvinnor för kvinnor. Begreppet chick lit är en sammansättning av orden ”chick” som betyder tjej och ”lit” som är en förkortning av litteratur.

Startskottet för chick lit anses i allmänhet vara publikationen av Helen Fieldings (f. 1959) bok *Bridget Jones' Diary* 1996.³⁰ Tätt efter kom Candance Bushnells (f. 1971) roman *Sex and the City* (1996) som också blev en succé. Den typiska chick lit-hjältinnan är en kvinna i 30-årsåldern med höga karriärambitioner. Kvinnan är ofta fast i ett dåligt förhållande eller har precis blivit lämnad. Hjältinnans relation till familjen är ofta problematisk och hon arbetar nästan uteslutande i mediebranschen. Sökandet efter den rätte mannen finns liksom i den traditionella kärleksromanen även kvar i chick-lit genren. En sak som skiljer en chick lit-roman från en traditionell kärleksroman är skildringen av relationer. I en chick lit skildras ofta flera olika relationer, medan det bara är relationen mellan hjälten och hjältinnan som visas i kärleksromanen. Normen i romanerna är heterosexualitet, med undantag från en homosexuell man som ofta är hjältinnans förtroende. En typisk chick lit-roman utspelar sig i en medelklassmiljö i storstaden. En annan viktig ingrediens är konsumtionen. Det handlar mycket om shopping av dyra sko- och klädesmärken, samt inredning och accessoarer.³¹

Något som är viktigt i en chick lit-roman är igenkänningsfaktorn. Därför skrivs många av romanerna i jag form för att läsaren lättare skall lära känna och kunna identifiera sig med hjältinnan. Flera författare går till och med steget längre för att göra att det känns mer verkligt, genom att spränga in inköpslistor och SMS i texten.³²

Värt att nämna är att det redan finns flera underavdelningar till chick lit. Exempelvis *hen lit* som har en hjältinna som är över 50 år eller *mum lit* som behandlar kvinnor med barn som har det svårt att pussla ihop vardagen.³³

Det är viktigt att förstå att chick lit inte är ett nytt fenomen som kommer att försvinna inom en snar framtid, då chick lit är en utveckling av en kvinnlig berättartradition. Flera av chick lit-författarna anger exempelvis att de har Jane Austen (1775-1817) som förebild.³⁴

²⁹ NE om chick lit: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/artikel/1266517> 20.11.2008

³⁰ Ferriss & Young s. 4.

³¹ Nilson s. 11ff.

³² Ibid s. 12.

³³ Ibid.

Somliga anser att chick lit är en nedlåtande term och en del författare vill inte förknippas med den. Orsaken till detta är att termen används som skällsord bland kritiker. Enligt Maria Nilson som skrivit *Chick lit. Från glamor till vardagsrealism* är detta ett vanligt fenomen. Hon menar att litteratur för kvinnor med syfte att underhålla ofta ses ned på av kritiker. Så är det exempelvis med den så kallade FLN-litteraturen som ofta blivit nedvärderad till tantsnusk.³⁵

Chick lit är inte en entydig genre, utan en hel del variationer förekommer. Dock är det så att de typiska drag som nämnts ovan ofta förekommer i de böcker som anses tillhöra chick lit-genren.

2.4 Svensk chick lit

Ni har ovan fått ta del av vad som kännetecknar den anglosaxiska chick lit-genren. Hur ser det då ut med svensk chick lit? Följer den samma mönster eller skiljer den jämfört med den anglosaxiska?

Enligt Malin E Lundhag finns det många gemensamma nämnare mellan svensk och anglosaxisk chick lit. Romanerna berättar om en karriärhungrig kvinna i 30-årsåldern som bor i storstaden och arbetar inom mediasektorn. I de svenska chick lit-romanerna har väninnorna inte en sådan stor roll i romanerna, medan de i de anglosaxiska spelar en stor roll. Den homosexuella mannen som hjältinnans förtrogne lyser också med sin frånvaro i de svenska. Något som också är en tydlig skillnad är att de svenska chick lit-romanerna är mer realistiska än de anglosaxiska som snarare kan beskrivas som förskönad fiction. I svensk chick lit går inte allt ut på att fånga den stora kärleken eller den perfekta mannen. Här tampas hjältinnorna istället med andra stora utmaningar såsom att få en karriär och att vara mamma att gå ihop eller att skapa en självbild och en egen identitet. Om den perfekta mannen skildras i en svensk chick lit-roman älskar han hjältinna för den hon är, trots eventuella brister.³⁶ De svenskskrivna chick lit-romanernas genombrott dröjde med sin frånvaro tills Kajsa Ingemarsson debuterade med *På det fjärde skall det ske*. Idag finns det en hel del chick lit-författare såsom Emma Hamberg (f.1971) som skrivit *Mossvikenfruar – Chansen* (2005), Martina Haag (f.1964) som skrivit *Underbar och älskad av alla* (2005) och Elisabeth Andersson (f.1963) med *På andra sidan Venus* (2006).

³⁴ Nilson s. 15.

³⁵Ibid s. 19.

³⁶ Malin E Lundhag, *Svensk chick-lit 1996-2006. En undersökande genrediskussion av svensk chick-lit* (Otryckt D-uppsats Umeå 2007) s.21-64.

2.5 Kajsa Ingemarsson - författarporträtt

Kajsa Ingemarsson föddes 1965 i Oxelösund och har hunnit med en hel del under sina yrkesverksamma år. Hon startade sin karriär genom att arbeta som diplomat på Säpo. Ingemarsson är krönikör och har medverkat i ett flertal tv- och radioprogram såsom P1:s *På minuten* och tv-programmet *Snacka om nyheter*. Programmen har ofta en satirisk udd.³⁷ Tolk och översättare är också yrken som hon hunnit med att utforska.

Kajsa Ingemarsson debuterade som författare år 2002 med boken *På det fjärde skall det ske*, som handlar om en vilsen kvinna som försöker skapa en meningsfull tillvaro. Efter debuten har hon nästan gett ut en bok per år. 2003 kom *Inte enklare än så* som kan betecknas som en samtida kärleksroman. Året därpå kom vad som kan betraktas som Ingemarssons stora genombrott nämligen boken *Små citroner gula* (2004), som var den mest sålda svenska romanen under 2005.³⁸ Succén fortsatte då kriminalhistorien *Den ryske vännen* (2005) utgavs. *Kajsas värld* (2006) är ett urval av krönikor som Ingemarsson skrivit i *Damernas Värld*. Den sista romanen heter *Lyckans hjul* (2007) och handlar om fyra kvinnor, vars öden sammanflätas.³⁹

2.6 *Små citroner gula*

Små citroner gula handlar om Agnes Edin, som när vi just får lära känna henne hamnat i en rejäl livskris. Hon blir sexuellt antastad av sin chef och mister jobbet som hovmästare på en av Stockholms finaste restauranger på samma dag. Saken blir inte bättre när Agnes pojkvän Tobias senare på kvällen berättar att han lämnar henne för en annan tjej. Agnes är i 30 årsåldern och har jobbat i restaurangbranschen nästan hela sitt yrkesverksamma liv. Hon flydde tidigt från det lilla bruksamhället Länninge till Stockholm för att göra karriär. Hon ville bort från sin hemstad som annars troligen hade gett henne ett radhus, barn tidigt och ett arbete på verket, något som Agnes i hemlighet föraktar. Agnes trygghet i livet är hennes familj som förutom mor och far också består av lillasystem Madde. Agnes bästis Lussan är tryggheten i staden som tvingar henne att inte bara sörja Tobias utan att börja leva igen. Vi får i boken följa Agnes på hennes väg tillbaka ur livskrisen. Ett nytt liv som för med sig både nya personliga och karriärmässiga utmaningar. Och vi kan alla ana att ljuset i tunneln kommer att infinna sig så småningom. Genom boken får vi hela tiden verklighetstroga miljöbeskrivningar. Arenorna som boken utspelas på är restaurang- och krogbranschen samt

³⁷ Kajsa Ingemarssons hemsida: www.kajsaingemarsson.se/ 20.11.2008.

³⁸ Calle Pauli, "Fyra frågor till Kajsa Ingemarsson: Varför har 'Små citroner gula' blivit så populär?" i *Dagens Nyheter* 3.1.2006.

³⁹ NE om Kajsa Ingemarsson: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/artikel/1229735> 20.11.2008.

på området Södermalm i Stockholm. De som är bekanta med denna stadsdel kan antas känna igen miljön som beskrivs en hel del i boken. Beskrivningarna är nämligen mycket verklighetstroga.

3. Avhandling

Avhandlingen är som tidigare berättats uppdelad i tre avsnitt. Först utreds huruvida *Små citroner gula* är en typisk chick lit-roman. Sedan undersöks förklaringar till varför *Små citroner gula* blivit en försäljningssuccé genom att ta reda på hur kritikerna recenserat chick lit-romanen. Den sista delen av avhandlingen tar avstamp i de slutsatser som drogs i avsnitt två och behandlar frågan om varför populärlitteratur borde vara ett inslag i den svenska skolans litteraturundervisning.

3.1 Hur förhåller sig *Små citroner gula* till chick lit genren?

Små citroner gula innehåller många drag som är typiska för chick lit-genren, men utmärker sig också på vissa plan.

Berättelsen är skriven i tredje person, vilket är mer av ett undantag än en regel. Enligt Malin A Lundhag som har skrivit *Svensk chick-lit 1996-2006. En undersökande genrediskussion av svensk chick-lit* är de chick lit-romaner som är skrivna i jag form roligare än de skrivna i tredje person. När det gäller *Små citroner gula* vet dock inte Lundhag om detta ligger i formen, temat eller författarskapet. Hon tycker att just denna chick lit-roman är en av de tråkigaste av de hon läst, något som utvecklas senare i avsnittet.⁴⁰

Att hjältinnan är i 30-årsåldern och har höga karriärambitioner är något som stämmer in på Agnes, hon arbetar dock inte inom mediebranschen. Agnes har kämpat sig upp inom restaurangbranschen och älskar att omge sig av de fina miljöer som det innebär. De karriärambitioner som Agnes har syftar dock inte till att skaffa sig dyra vanor eller att bli rik, utan att göra något vettigt av sitt liv. För Agnes del är det exempelvis viktigare med en del i en egen restaurang än ett nytt toppjobb inom restaurangbranschen. *Små citroner gula* utspelar sig i Stockholm vilket också är ett typiskt chick lit-drag. Kajsa Ingemarssons skildringar av Stockholm, då främst området Södermalm är mycket målande och realistiska. Är man bekant i stadsdelen känner man nog igen både de platser och restauranger som beskrivs i romanen. Detta är också typiskt för chick lit-genren där igenkänningsfaktorn spelar en stor roll för att läsaren skall kunna identifiera sig med texten.

⁴⁰ E Lundhag s. 23.

Något som är viktigt för att få läsare är att de kan identifiera sig med och skapa en medkänsla för huvudpersonen. Så är det i *Små citroner gula* där Agnes framställs som en vanlig och älskvärd tjej som råkat illa ut och kämpar för att ta sig ur krisen. Enligt Lundhag är nog Agnes tänkt att vara som en vanlig och sympatisk tjej med lite högre ambitioner än en vanlig medelsvensson. Lundhag anser dock att Ingemarsson misslyckats med detta och att hon gjort Agnes irriterande på något sätt. Agnes är lite för normal, duktig, godtrogen och mesig och blir därför ett störande moment. Agnes vill inte träffa någon ny efter Tobias svek och tar tillbaka honom gång på gång trots att han behandlar henne dåligt och det faktumet gör Agnes ännu mer irriterande, enligt Lundhag.⁴¹ Det är viktigt att komma ihåg att det är Lundhags åsikter vi får ta del av. Agnes är nog en ganska vanlig tjej som trots allt många kan känna igen sig i. Trots att Agnes är lite för snäll, mesig och det faktum att hon tar tillbaka Tobias som varit otrogen gång på gång kan nog flertalet känna igen sig i henne även om man kanske inte skulle vilja göra det.

I en chick lit möter vi ofta en kvinna som blivit lämnad eller lever i en dålig relation. Så är det även i *Små citroner gula*. När vi möter Agnes har hon precis blivit brutalt lämnad av Tobias för en annan tjej.

”– Jag... jag har träffat en tjej... Agnes slutade snyfta. Efter några tysta sekunder fortsatte Tobias, aningen mer besvärad nu.
- Det är en av körtjejerna, Ida. Den blonda du vet, med piercad navel...”⁴²

Efter att Tobias avslutat deras långa relation över telefon dröjer det månader innan han hör av sig till Agnes igen. Trots detta väljer Agnes att försvara och ursäkta Tobias beteende.

Något som också stämmer överens med chick lit-genrens konventioner och romanen *Små citroner gula* är att det är flera kärleksrelationer som skildras. Agnes blir i slutet av boken kär i en ny man, David. Agnes söker dock inte efter kärleken som många chick lit-hjältinnor gör utan förstår efter ett tag att kärleken bott granne med henne hela tiden. Istället för att jaga efter den stora kärleken får vi följa Agnes kamp för att komma ur den livskris som hon hamnat i. Boken avslutas lyckligt, något som är typiskt för kärleksberättelsen och så även chick lit-genren.

Något som är vanligt i den anglosaxiska chick lit-genren är en dysfunktionell familj. Det är dock inte lika vanligt förekommande i svensk chick lit som i den anglosaxiska. Agnes har en bra relation till sin familj, även om hon inte riktigt kan förstå varför de har valt att leva som de gör. Agnes har svårt att förstå hur de kan finna en mening i den gamla bruksorten där alla

⁴¹ E Lundhag s. 26.

⁴² Kajsa Ingemarsson, *Små citroner gula* (Stockholm 2004) s. 15.

känner alla och där par träffas och leker en slags vuxenlek som Agnes inte förstår sig på. Agnes har en nära men lite ansträngd relation till sin lillasyster Madde som valt att stanna kvar i deras hemort. Kanske beror det på att de gått olika vägar i livet och har svårt att först varandras val. Madde jobbar som förskolelärare och bor i ett radhus med sin sambo Jonas som arbetar på bruket. Det är enligt Lundhag först när både Agnes föräldrar och hennes svåger Jonas förlorar jobben och när modern senare dör i en tragisk cykelolycka som Agnes börjar se dem med nya ögon och börjar förstå deras val i livet.⁴³

I chick lit-genren skildras vardagliga problem och glädjeämnen ofta med humor, så är det även i *Små citroner gula*. Här skildras Agnes vardagliga liv som innebär både sorg och glädje. Ett exempel är när den nystartade restaurangen *Små citroner gula* som Agnes jobbat på ett tag inte går bra på grund av att gästerna inte hittar dit och Kalle som är ägare för restaurangen fått nys om att Lola, en känd matrecensent, skall besöka restaurangen.

”– Om vi blir recenserade av Lola så är vi hemma.
– Tror du verkligen det?
– Men snälla du, hur tror du Picnic blev en sådan succé?
– För att de serverade god mat och för att...
– För att Lola hyllade stället. Just det. Jag har sett samma fenomen på massor av restauranger. Redan samma dag som recensionen publiceras ringer telefonen som tokig. Alla vill boka bord! Tro mig, en recension av Lola är det närmaste en välsignelse man kan få i den här branschen.”⁴⁴

Agnes och Kalle har länge varit oroliga för restaurangens framtid och nu händer det äntligen något som kan förvandla deras oro till glädje.

Det finns också en del humor i romanen. Ett exempel är i början av romanen och här är humorn torr och svart.

”Så krängde hon av sig den svarta kjolen och strumpbyxorna, vek undan det vita överkastet och kröp ned mellan lakanen som knölat sig av hennes tyngd. Hon slöt ögonen och tänkte. Att det hade varit en dålig dag. En mycket dålig dag.”⁴⁵

En dålig dag, det är väl det minsta man skulle kunna säga. Sexuellt antastad av sin chef, mist jobbet och blivit dumpad av sin pojkvän på en dag och Agnes tänker att det har varit en dålig dag. Här använder sig författaren av humor för att förstärka läsarens uppfattning om huvudpersonen.

Väninnornas roll är som tidigare beskrivits inte lika stor i svensk chick lit som i anglosaxisk. Agnes har sin bästa vän Lussan som hon ibland är ute på krogen med och dricker

⁴³ E Lundhag s. 31.

⁴⁴ Ingemarsson s. 163.

⁴⁵ Ibid s. 16.

Cosmopolitans och pratar om killar. Hon spelar en viktig roll i Agnes liv och är något av en motpol till Agnes ganska tysta person.

Lundhag som analyserat tolv svenska chick lit-romaner menar att *Små citroner gula* är den minst intressanta av dem hon läst men också den mest litterära. Ingemarsson använder ett lättillgängligt språk och det händer något mellan verben. Lundhag menar att Ingemarsson ger läsaren information som inte är nödvändig för att föra läsaren framåt, men som gör att läsaren inte känner sig påtvingad den. Vi får alltså veta mycket om Agnes utan att Ingemarsson skriver det rakt upp och ner.

Allt som allt kan man säga att *Små citroner gula* ligger nära chick lit-genren. Romanen är en realistisk samtidskildring som tar upp livets svårigheter och glädjeämnen, med en viss glimt av humor. Agnes jagar inte efter kärleken utan finner den och det är mer än en kärleksrelation som återges. I Agnes fall blir det istället en fråga om att klara sig ur utmaningen som livskrisen hon hamnat i skapat. Berättelsen slutar gott och det kan också beskrivas som ett typiskt drag för chick lit-genren. Karakteristiskt för en chick lit-roman är att hjältinnan blivit övergiven i början av boken eller att hon lever i en dålig relation, så är det även för Agnes i *Små citroner gula*. Det som skiljer ut romanen från chick lit-genren är att den är skriven i tredje person och att Agnes inte har en dysfunktionell familj. Viktigt att påminna om är att chick lit-genren inte på något sätt är helt entydig. Visst förekommer det avvikelser som ovan och det går därför att konstatera att *Små citroner gula* är en ganska typisk chick lit-roman.

3.2 Hur mottogs *Små citroner gula* av kritikerna?

När *Små citroner gula* gavs ut mottogs den med blandad kritik, trots att det var den roman i Sverige som sålde mest under 2005. Det var totalt åtta recensioner som publicerades i dagspressen. Hälften av recensenterna var negativt inställda, tre var positivt inställda till boken och en neutral. Bland de negativa recensenterna kan man se ett tydligt mönster. Den största kritiken gentemot boken är att den är alldeles för förutsägbar. Tove Nordkvist skriver i *Gefle Dagblad* att: "Förutsägbarheten i 'Små citroner gula' är en förolämpning mot läsarens intellekt."⁴⁶ Lisa Pehrsson går nästan ännu längre i sin kritik och tycker att: "Den enda lilla överraskningen i sammanhanget är att Kajsa Ingemarssons böcker tycks bli sämre och sämre ju fler hon skriver."⁴⁷ Något som recensenterna också är överens om är att romanen är ytlig. Tove Nordkvist anser att Ingemarsson visserligen tar upp ett viktigt tema, den stora

⁴⁶ Tove Nordkvist, "Tack, men nej tack" i *Gefle Dagblad* 2.12.2004.

⁴⁷ Lisa Pehrsson, "Surt" i *Arbetarbladet* 11.11.2004.

vändningen i livet, men att hon bara skrapar på ytan och att detta i sin tur gör att boken känns flamsig och lös i kanterna.⁴⁸

Vad gäller de recensenter som ställt sig positiva till chic lit-romanen kan man även här se en gemensam linje. Något som recensenterna prisar är Ingemarssons språk. Guje Mattisson skriver i *Skånska Dagbladet* att: ”Små citroner gula är en detaljrik iakttagande bok med många vassa formuleringar.”⁴⁹ Hon menar vidare att romanen är lättläst utan för att den sakens skull vara lättviktig och att Ingemarsson har ett bra och lagom berättartempo. Något som recensenterna också har gemensamt är att de anser att boken är lättsmält, men för den sakens skull inte banal. Anita Björkqvist skriver i tidningen *Vi*: ”Lättuggat, men med lite fibrer”.⁵⁰ Therece Gustafson skriver i *Borås Tidning* att hon tycker att romanen är enkel utan att bli banal, att den är lättillgänglig, lättläst och framförallt roande. Hon menar att Ingemarsson inte är en nytänkande stilist som skapar snåriga intriger i sina verk, men att det kanske inte är det som man söker när man väljer att läsa en av hennes verk. ”När jag väljer Ingemarsson väljer jag helt enkelt ett par timmars underhållande läsning. Och det skall inte underskattas.”⁵¹ Karina Johansson som skriver för *Nerikes Allehanda* tycker att romanen är en ”typ trettiobok” fast med djup. Enligt henne tar Ingemarsson historien längre genom att ta med sina läsare till en fullkomligt normal vardag utan ett överflöd av pengar och flärdiga innemänniskor som är ganska typiska för denna genre. Johansson anser att karaktärerna i Ingemarssons romaner blir varma och får liv just för att de är lätta att identifiera sig med.

I en intervju gjord av Calle Pauli för *Dagens Nyheter* får Kajsa Ingemarsson själv en chans att svara på varför boken nått en sådan stor framgång. Hennes svar lyder som följer:

”Jag tror att det är en bok som det är lätt att känna igen sig i. Det handlar om vanliga människor – ”det hade kunnat vara jag”. Och så har den ett positivt budskap. Det handlar om att fastna i något, att det skiter sig rejält – och att det går att ta sig ur det. Det finns alltid en väg framåt.”⁵²

Ruth Halldén (f.1927) som skrivit *Tankar om kultur* (1999) poängterar att det är själva läsandet som är det viktiga, inte verkets art eller klass. Läsandet gör att vi absorberar intryck och det är inte alltid verken från den ”höga” litteraturen som gör att vi absorberar mest. Hon menar att litteraturexperterna och de vanliga läsarna har glidit ifrån varandra och att det skrivs en sorts litteratur för recensenterna och en för de vanliga läsarna.⁵³ Läsandet måste alltid på

⁴⁸ Nordqvist.

⁴⁹ Guje Mattisson, ”Lättläst med inte lättviktig” i *Skånska Dagbladet* 22.9.2004.

⁵⁰ Anita Björkqvist, ”Lättdrama för badstranden” i *Vi* 2005:6, s. 74.

⁵¹ Therece Gustafson, ”Lätt stil som roar en stund” i *Borås Tidning* 22.9.2004.

⁵² Pauli.

⁵³ Ruth Halldén, *Tankar om kultur* (Stockholm 1999). s. 28f.

något sätt ha kvar sin frihet och även om kritikerna var övervägande negativa till Kajsa Ingemarssons bok *Små citroner gula* har det stora massan intresset av romanen visat att den helt klart är läsvärd och något att Kajsa Ingemarsson är någon att räkna med.

Sammanfattningsvis tycker kritikerna att boken är alldeles för förutsägbar och ytlig samtidigt som de som är positiva till boken ser den som välformulerad, roande och lätt att identifiera sig med. När Ingemarsson sedan själv får frågan hamnar igenkännandet återigen i fokus. Framgångsreceptet verkar vara att boken är realistisk och att man har lätt att identifiera sig med karaktärerna. Att den är positiv och att det finns ett ljus i slutet av tunneln. Den stora massan kan känna igen sig i Agnes som är sådär lagom och vanlig.

Varför är det då så viktigt med känslan av igenkännbarhet? Behöver vi veta att historien skall sluta lyckligt? Dessa frågor kommer jag att ta upp i följande avsnitt som kommer att handla om varför chick lit är en genre som kanske kan tillföra något i litteraturundervisningen.

3.4 Varför skall vi läsa populärlitteratur/chick lit i skolan?

Nedan anges argument för varför populärlitteraturen borde få en plats i skolan. Populärkulturen har blivit en stark kraft i samhället. Då skolan speglar och är en del av samhället borde kanske populärkulturen också existera i skolan .

Denna fråga har delats upp i fyra avsnitt för att bli tydligare. Alla handlar om att vi måste möta eleverna där de befinner sig och avsnitten innefattar olika aspekter av att möta eleverna. Avsnitten behandlar också mötet mellan läsaren och texten, vilket är en komplex process. Under rubriken 4. Avslutande diskussion diskuteras sedan alla dessa aspekter ihop och där tydliggörs slutsatserna som framkommit i denna uppsats.

3.4.1 Kanondebatten

I *Tankar om kultur* menar Ruth Halldén att litteraturintresset blivit infekterat. Hon anser att samhället ibland ger oss en bild av att det inte skall vara roligt att läsa. Läsning skall istället vara ett tungt arbete som kräver mycket av läsaren. En stor risk med detta är att människor då rentav slutar läsa eller läser verk som de själva ogillar bara för att andra säger att de är bra. Enligt Halldén finns det alltså en fara i att kanonisera läsandet, om vi tar bort glädjen i läsandet och gör läsningen till en statushöjande plikt. Vidare finns det en risk att läsare som tycker om litteratur ur den ”låga” genren kan känna mindervärdeskomplex för att de inte förstår den ”högre” litteraturen.⁵⁴

⁵⁴ Halldén s. 15-26.

Enligt Magnus Persson, som har skrivit *Varför läsa litteratur? Om litteraturundervisningen efter den kulturella vändningen* är kanondebatten i Sverige ofruktbar. Kanondebatten har kommit att handla om vad som skall läsas istället för varför och hur. Under sommaren 2006 var debatten het i dagspressen men lärarna och lärarutbildarna saknades. Deras frånvaro i debatten kan till mångt och mycket ha bidragit till att debatten fick ett snedvidet fokus. Enligt Persson finns det flera olika kanon i skolan, en traditionell med de västerländska klassikerna i topp och en mer modern och utmanande med ständigt återkommande titlar såsom Jan Gullious (f. 1944) *Ondskan* (1981) och Mats Wahls (f. 1945) *Vinterviken* (1993).⁵⁵

Persson anser att det finns lika många svar på frågan om varför man skall läsa litteratur som läsare. Att läsa tillfredställer en rad olika behov på individnivå. Ofta kan läsningen både roa och oroa eller trösta och utmana, beroende på i vilket sammanhang du läser och vilka erfarenheter en individ tar med sig till texten.⁵⁶

Enligt Persson har det blivit allt svårare att besvara frågan om varför vi skall läsa litteratur på grund av att det skett stora kulturella förändringar i samhället. Under det senaste halvsekle har det i de västerländska samhällena skett en stor kulturell förändring som gjort länderna mindre homogena. Genom globaliseringen, mångkulturalismen och konsumtionssamhället har drömmen om en gemensam kultur blivit allt svårare att eftersträva. På slutet av 1800-talet var svaret på denna fråga betydligt enklare. I skolan skulle den största svenska litteraturen läsas i syfte att skapa goda och patriotiska medborgare.⁵⁷ Persson menar att litteraturstudierna borde vara öppnare för det vidgade textbegreppet och populärkulturen som en följd av de kulturella förändringarna. Han menar dock att det är viktigt att hitta en balans mellan det nya, det vill säga populärkulturen, och den traditionella kanoniserade litteraturen. Han framhåller också att argument för det nya ofta kan missförstås som argument mot det gamla, men hävdar att så inte är fallet.⁵⁸

3.4.2 Skolan och populärkulturen

Den stora kulturella förändringen som skett i vårt land, har på många sätt varit omvälvande. Begrepp som Internet, informationssamhälle och globalisering är begrepp som knappt användes för ett par decennier sedan, men som du idag inte kan undvika att höra. Hur påverkar då detta vår skola?

⁵⁵ Magnus Persson, *Varför läsa litteratur? Om litteraturundervisningen efter den kulturella vändningen* (Lund 2007) s. 8ff.

⁵⁶Ibid s. 6.

⁵⁷Ibid s. 7.

⁵⁸Ibid s. 11.

Enligt Magnus Perssons artikel ”Populärkultur i skolan: Traditioner och perspektiv” kan det både skapa problem, men också öppna nya möjligheter som inte funnits innan.⁵⁹ Skolkommittén presenterade 1997 betänkande SOU 1997:121 som enligt Persson kom fram till att en hel rad konsekvenser följt av den kulturella förändringen som skett i vårt samhälle. En av dessa konsekvenser var att skolans legitimitet och lärarnas naturliga auktoritet inte längre var självklara för eleverna, utan behöver idag kämpas för. En annan konsekvens är att skolan inte längre är vägvisaren ut i vuxenlivet på grund av att eleverna socialiseras på ett annorlunda sätt. Ungdomar är inte längre beredda att göra avsteg i nuet för framtiden, kanske på grund av att framtiden i dagsläget känns mörk och oviss.⁶⁰ Redan här skulle man kunna säga att skolan på ett sätt har misslyckats med sitt uppdrag. Enligt *Lpf 94* skall skolan stärka elevernas tro på sig själva och ge dem en framtidstro.⁶¹

Ett begrepp i sammanhanget som har börjat användas alltmer är kulturell friställning. Begreppet myntades av Thomas Ziehe (f. 1947) tysk samhällsforskare och pedagog. Begreppet innebär att dagens ungdom i större utsträckning än tidigare står fria till de traditioner och värderingar som var självklara bara ett par generationer tillbaka. Man ärver exempelvis inte längre sin fars yrke utan följer istället sina egna drömmar och behov. Populärkulturen och medierna är en faktor som till mångt och mycket styr den kulturella friställningen. Många ungdomar ser populärkulturen som den enda kulturen och använder den i sitt identitetsskapande. Trots att utbildningstiden har förlängts så har skolan förlorat sitt bildningsmonopol till förmån för populärkulturen. Då populärkulturen blivit ett populärt bildningsmedel konkurrerar den också med skolan.⁶²

Frågan som man nu kan ställa sig är huruvida vi verkligen behöver få in mer populärkultur i skolan då den redan styr så mycket av ungas liv. Behöver vi istället framhålla en alternativ kultur till populärkulturen i skolan? Då skolan präglas av och tillhör samhället borde det väl vara självklart att populärkulturen skall vara en del av skolan? Lärare har som uppgift att möta eleverna där de befinner sig. Enligt *Lpf 94* skall eleverna få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper i skolan. Det står också att skolan skall ta vara på de kunskaper och erfarenheter som finns i det omgivande samhället.⁶³

Enligt Persson har skolan traditionellt sett försökt bekämpa populärkulturen, men är inte detta helt fel väg att gå? Jo, enligt Persson har Skolkommittén klargjort detta. Skolkommittén

⁵⁹ Persson 2000 s. 15.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Skolverket ”Lpf 94” i *Lärares handbok* (Stockholm 2004) s. 40.

⁶² Persson 2000 s. 16.

⁶³ Skolverket s. 40.

anser att skolan skall utgå ifrån elevernas erfarenheter och kunskaper i undervisningen. Eftersom populärkulturen är en sådan stor del av elevernas liv borde inte skolan försöka att motverka den, utan snarare försöka öka elevernas möjligheter att förstå, använda sig av och kritiskt granska kulturen.⁶⁴ Det finns inte heller något stöd i *Lpf 94* för att motverka populärkulturen vilket borde vara ett betydande skäl för att tänka om.

3.4.3 Elevernas litterära föreställningsvärldar

Enligt *Lpf 94* skall skolan främja en förståelse för andra människor och en förmåga till inlevelse.⁶⁵ Enligt Judith A Langer är det litteraturen som hjälper oss med detta. Langer anser att litteraturens roll ofta underskattas. Många har insett att läsning av litteratur alltid är av godo, men litteraturens mångsidighet ignoreras ofta. Faktorer som litteraturen kan bidra till, exempelvis mänsklig utveckling och utveckling på det intellektuella planet förbises av många. Litteraturen fungerar som en hjälpare för eleverna när det gäller identitetsbildande, förståelse av andra och värdesättande av skillnader. Eleverna får därför indirekt hjälp genom litteraturen att finna och förstå sin egen del i ett sammanhang. Langer skiljer inte på eller värderar litteratur. När hon skriver om litteratur menar hon all litteratur och vad läsningen av den framkallar.⁶⁶ Populärlitteratur kan med andra ord framkalla lika mycket känslor som den ”fina” litteraturen och borde därför inte särbehandlas.

När vi läser i skolan är det, enligt Langer, viktigt att vi som lärare låter eleverna uttrycka vad texterna betyder för dem och att vi låter dem ta del av vad texterna betyder för andra elever. Det är också viktigt att koppla texterna till elevernas liv och livet i allmänhet för att få en mer livlig och givande diskussion som är utvecklande för eleverna. Om dessa faktorer fungerar blir eleverna deltagare i en litterär gemenskap som hjälper dem att se nya horisonter och förkasta eller ompröva sina föreställningsvärldar. Langer uttrycker detta så här: ”I en litterär erfarenhet finns inga slut, bara pauser och framtida möjligheter.”⁶⁷ Langers åsikter om att litteraturen fungerar som en hjälpare i elevers identitetsskapande återfinns i *Kursplanen för svenska 2002*: ”Skolan skall i sin undervisning i svenska sträva efter att eleven förstår språkets betydelse för identiteten och utvecklar förmågan att förstå sig själv och andra i ett kulturellt och historiskt sammanhang.”⁶⁸

⁶⁴ Persson 2000 s. 17.

⁶⁵ Skolverket s. 37.

⁶⁶ Langer s. 20.

⁶⁷ Ibid s. 17.

⁶⁸ *Kursplanen för svenska 2002*

3.4.4 Eleverna i fokus

Gunilla Molloy som skrivit *Läraren, Litteraturen, Eleven. En studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet* hävdar att de konflikter som finns i samhället borde diskuteras genom läsning av skönlitteratur med eleverna. Hon har i sin undersökning märkt att så inte är fallet.⁶⁹

Molloy har funnit att eleverna uttrycker ett behov om att tala om de konflikter som finns i vårt samhälle. Hon menar att de konflikter som eleverna bär med sig borde synliggöras och diskuteras i skolämnet svenska. Molloy tycker sig se ett övergripande tema i samhällskonflikterna som eleverna bär med sig. Det är makt, maktlöshet och sexualitet som i sin tur är kopplat till kön, etnicitet, klass och generationer. I media diskuteras dessa konflikter regelbundet. Då skolan är en spegel av samhället borde konflikterna även diskuteras i skolan. Molloy menar att skönlitteraturen ofta speglar de konflikter som finns i vår samtid. Genom att läsa skönlitteratur kan eleverna därför lära sig om livet.⁷⁰ Molloy's åsikter om att samhällskonflikterna borde synliggöras och diskuteras i skolämnet svenska får stöd i *Kursplanen för svenska 2002*. Här står det att skolan skall sträva efter: ”att eleverna i dialog med andra uttrycker tankar, känslor och åsikter och reflekterar över existentiella och etiska frågor och fördjupar sin förståelse för människor med andra levnadsförhållanden och från andra kulturer.”⁷¹

Molloy påpekar att lärarna ofta ställer frågor som skall ge information om texten istället för frågor som gör att eleverna lär av texten. Undervisningen halkar lätt in på grammatik eller fakta om språket i den skönlitterära texten, istället för att handla om vilka känslor som texten väcker hos eleverna. Läraren påverkar därför i mångt och mycket elevernas läsning av skönlitteratur och bör därför tänkas över noga.⁷²

Enligt Olga Dysthe som skrivit *Det flerstämmiga klassrummet* (1996) finns det ett sätt att undvika att eleverna bara svarar och koncentrerar sig på det som de tror att lärarna vill ha svar på. Detta kan uppnås genom att läraren ställer autentiska och öppna frågor som bara eleven vet svaret på. Exempel på en sådan fråga är: Vad anser du om det? Eleven kan inte upprepa svaret som denne läst i en lärobok utan måste tänka och reflektera själva. Ett annat exempel är om läraren ställer frågan: kan du förklara vad du menar med jämställdhet? Då uppmanas eleven att formulera sina egna tankar och värderingar. Självklart kan man i detta läge få

⁶⁹ Gunilla Molloy, *Läraren, Litteraturen, Eleven. En studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet* (Akademisk avhandling Stockholm 2002) s. 308.

⁷⁰ Ibid s. 310.

⁷¹ *Kursplan för svenska 2002*

⁷² Molloy s. 313.

otillräckliga svar. Det är dock av mindre betydelse då frågorna sätter igång tankeprocesser som gör att förståelsen blir bättre på sikt.⁷³

Enligt Molloy borde det vara elevens, det vill säga läsarens frågor som skall stå i fokus istället för ämnets. Sedan skriver hon följande: ”Då kan vägen till kunskap för eleverna om jaget och omvärlden gå *genom* språk och litteratur.”⁷⁴ Ett första steg för läraren blir då att försöka se vilka frågor som eleverna tar med sig till skolan. Det blir då viktigt att variera läsningen och att skolan har ett brett urval och texter. Lärare skall inte välja litteratur efter smak och tycke utan efter elevernas behov.⁷⁵

Under rubriken ämnets karaktär och uppbyggnad i *Kursplanen för svenska 2002* står det att: ”I ämnet svenska är det möjligt att i stor utsträckning utgå från elevernas önskemål, förutsättningar och erfarenheter och att ta hänsyn till de språkliga sammanhang som är väsentliga för den valda studieinriktningen.”⁷⁶ Maria Ulfgard har skrivit en akademisk avhandling som heter *För att bli kvinna – och av lust. En studie i tonårsflickors läsning*. (2002) Avhandlingen handlar om i vilken omfattning flickorna läser på sin fritid, vad de läser och hur de rankar sin läsning. Ulfgard kommer fram till att den litteratur som flickorna själv väljer ofta har ett samband med deras egna liv och i mångt och mycket är populärfiktion.⁷⁷ Då kursplanen föreskriver att elevernas erfarenheter och önskemål skall tas vara på borde klassrummen öppnas för den litteratur som eleverna själva väljer, det vill säga populärlitteraturen. Ulfgard menar att både den traditionella kanoniserade litteraturen samt populärlitteraturen borde ingå i skolans litteraturundervisning. Hon menar inte att den traditionella kanoniserade litteraturen skall hållas ifrån eleverna, men att litteraturundervisningen skall innehålla båda sidor för att undvika att eleverna opponerar sig emot skolans litteraturläsning.⁷⁸

En annan författare som sätter eleverna i fokus är Christina Olin-Scheller som skrivit doktorsavhandlingen *Mellan Dante och Big Brother*. Enligt Olin-Scheller skiljer sig fiktionstexterna som eleverna läser i skolan betydligt från dem som de väljer att läsa på fritiden. I undervisningen möter de i huvudsak de klassiska texterna som skildrar mäns livsvillkor, detta utan något större känslomässigt engagemang. På fritiden läser de multimediala texter med både kvinnor och män i centrum och uppvisar ett starkt

⁷³ Olga Dysthe, *Det flerstämmiga klassrummet. Att skriva och samtala för att lära* (Lund 1996) s. 232.

⁷⁴ Molloy s. 314.

⁷⁵ Ibid s. 315.

⁷⁶ *Kursplanen för svenska 2002*

⁷⁷ Maria Ulfgard, *För att bli kvinna – och av lust. En studie i tonårsflickors läsning* (Akademisk avhandling Lund 2002) s. 335.

⁷⁸ Ibid s. 340f.

känslomässigt engagemang. Enligt *Kursplanen i svenska 2002* skall det även kännas så för eleverna i litteraturundervisningen. ”Läsning för lust och glädje, för självkänedom och för att finna det allmänmänniska och allmängiltiga under olika tider ingår i kursen.”⁷⁹ Elevernas läsning sker därför, enligt Olin-Scheller, i två olika textvärldar som inte har så mycket gemensamt. Olin-Scheller ställer sig dock frågande till om detta verkligen är ett problem. Skolan kanske borde representera andra saker än det som eleverna sysslar med på fritiden istället.⁸⁰

Olin-Scheller kommer i sin undersökning fram till att lärarna inte är medvetna om elevernas litterära repertoar. Detta gör att de texter som lärarna ser som betydelsefulla ofta ogillas av eleverna.⁸¹ Flickornas läsroll är enligt Olin-Scheller ofta ”läsaren som tänkare”. Flickorna tolkar fiktionstexterna med verkligheten som ram. De söker ofta berättelser som lyfter fram människors kamp mot orättvisor i samhället. Helst skall det också florera en stark kvinna i berättelsen. Pojkarnas hjältar är de klassiska krigarna. I flickornas fall är det annorlunda. Deras hjältinnor är utsatta och utnyttjade kvinnor som genom sin styrka lyckats med att förändra sina livssituationer. Enligt flickorna skall berättelserna vara ”sanna” och ha ett ”budskap”. Exempel på romaner som är populära är *Gömnda* (2000) skriven av Liza Marklund (f. 1962) och Maria Eriksson (f. 1959) och *En blomma i Afrikas öken* (2001) skriven av Dirie Waris (f. 1965).⁸²

Det faktum att eleverna visar intresse för realistiska texter verkar ha gjort att de fått ett större utrymme i klassrummet. Olin-Scheller poängterar dock eleverna ofta tror att en text är verklig fast den är fiktion bara för att den exempelvis är skriven i dagboksform. Olin-Scheller påpekar att lärare därför måste problematisera förhållandet mellan fiktion, fakta och faktion så att eleverna inte fastnar i en viss läsroll utan fortsätter att utvecklas. Hon skriver vidare att det faktum att ovan beskrivna böcker fått ett större utrymme i undervisningen kombinerat med att texterna och livet sammankopplas har visat sig skapa en större inlevelse och närhet i elevernas läsning. Enligt studien verkar det vara så att den känslomässiga upplevelsen är en av textens viktigaste funktioner som gör att läsaren drivs framåt och fastnar i texten.⁸³

Sammanfattningsvis finns det alltså ett flertal faktorer som gör att populärlitteraturen borde få en större plats i litteraturundervisningen som beskrivits ovan. För det första finns det en fara med att kanonisera läsandet. Läsare som inte förstår eller uppskattar den ”högä”

⁷⁹ *Kursplan för svenska 2002*

⁸⁰ Christina Olin-Scheller, *Mellan Dante och Big Brother. En studie om gymnasieelevers textvärldar* (Akademisk avhandling Karlstad 2006) s. 213.

⁸¹ *Ibid* s. 214.

⁸² *Ibid* s. 216f.

⁸³ Olin-Scheller s. 220ff.

kanoniserande litteraturen slutar kanske att läsa eller får mindervärdeskomplex för att de inte förstår den. Litteraturutbudet i skolan borde därför vara brett och populärlitteraturen ingå i undervisningen. I och med den stora kulturella förändring som skett i samhället måste också skolan förändras. Populärkulturen är den enda kulturen för många unga idag och då det står i *Kursplanen för svenska 2002* att skolan skall ta vara på de kunskaper och erfarenheter som finns i det omgivande samhället och hos eleverna borde så ske. Eftersom populärkulturen är en sådan stor del av elevernas liv skulle det vara önskvärt att de fick verktyg för att förstå, använda sig av och kritiskt granska den. Enligt Judith A Langer är litteratur ett redskap som vi som människor behöver för att bygga en egen identitet och se vår plats i ett sammanhang. Detta gör vi genom att bygga upp föreställningsvärldar som vi under läsningen hela tiden omvärderar och förkastar. Langer skiljer inte på eller värderar litteratur. Populärlitteraturen kan med andra ord framkalla samma känslor och nytta som den ”höga” litteraturen och borde därför inte särbehandlas. Gunilla Molloy menar att elever genom att läsa litteratur kan få möjlighet att reflektera över de samhällskonflikter som existerar eftersom litteraturen ofta speglar vår samtid. Den erfarenhetsvärld som eleverna tar med sig till skolan borde stå i fokus för lärandet. Enligt Molloy skall inte lärarna välja litteratur efter eget smak och tycke, utan efter elevernas behov. Enligt Maria Ulfgard är den litteratur som elever väljer ofta populärfiktion. Hon menar dock att både den traditionella litteraturen och populärlitteraturen borde få en plats i litteraturundervisningen, och hon anser att det är viktigt att skolan har ett brett urval av texter som kan passa alla. Enligt Olin-Scheller är det viktigt att lärare är medvetna om elevernas litterära repertoarer. Så är ofta inte fallet vilket leder till att de texter som läraren väljer ut inte passar eleverna. Enligt Olin-Schellers avhandling väljer eleverna ofta att läsa populärlitteratur som är realistisk och som har ett budskap. För att motverka att eleverna har två helt skilda textvärldar som inte har något som sammankopplar dem är det viktigt att båda utforskas i litteraturundervisningen. I nästa kapitel kommer dessa argument att diskuteras för att nå ett svar på frågan om chick lit är en genre som passar i skolan och hur man skulle kunna använda sig av *Små citroner gula* i undervisningen.

4. Avslutande diskussion

I denna uppsats har följande slutsatser framkommit: *Små citroner gula* är en ganska typisk roman i chick lit-genren. Romanen skildrar sin samtid på ett realistiskt sätt. Den berättar om Agnes vardagliga sorger och glädjeämnen med en viss humor. Romanen uppvisar stora drag av igenkännbarhet då miljön beskrivs realistiskt och hjältinnan framställs som sympatisk och snäll. När vi möter Agnes har hon precis blivit dumpad och vi får sedan följa Agnes genom en livskris som hon tar sig ur och på köpet vinner hon kärleken på nytt. Det som är typiskt för en chick lit-roman men som inte avspeglas i *Små citroner gula* är en dysfunktionell familj, medieyrket och att den är skriven i tredje person. Variationer förekommer dock inom chick lit-genren och det är därför möjligt att dra slutsatsen att *Små citroner gula* är en tämligen representativ chick lit-roman.

Orsaken till varför romanen blivit så populär verkar vara en kombination av att det är lätt att identifiera sig med Agnes, att den är roande, lättläst med välformulerad och att den har ett positivt budskap om att det alltid går att ta sig ur en kris och börja se framåt igen. Om man relaterar detta till de undersökningar som ingår i uppsatsen verkar det som om dessa faktorer är rimliga. Olin-Scheller kommer i sin avhandling fram till att flickors läsarroll är "läsaren som tänkare". Flickorna tolkar ofta fiktionstexter med verkligheten som ram där människors kamp mot orättvisor i samhället skildras. Enligt flickorna vill de gärna att berättelserna skall vara "sanna" och ha ett "budskap". Då chick lit är litteratur skriven av kvinnor för kvinnor kan man anta att genren läses främst av kvinnor. När man sedan jämför de faktorer som troligtvis gjort *Små citroner gula* så populär, med de ingredienser som flickorna i Olin-Schellers studie framhåller som viktiga ser man snabbt ett samband. *Små citroner gula* är en berättelse som skulle kunna hända vem som helst och som skildras realistiskt. Det finns också ett budskap i romanen som säger att allt ordnar sig till slut.

I Olin-Schellers undersökning är ett annat av resultaten att den känslomässiga upplevelsen är en av textens viktigaste funktioner som gör att läsaren drivs framåt i texten. Även detta står att finna i *Små citroner gula* där de sexuella övergreppen mot Agnes och det faktum att hon blir brutalt dumpad av pojkvännen Tobias väcker starka känslor. Så gör även Agnes försök att hitta tillbaka i livet. *Små citroner gula* är en bok som berör läsaren och man kan både känna igen sig själv och sympatisera med Agnes. Med tanke på ovanstående slutsatser känns det ganska självklart att *Små citroner gula* skulle välkomnas med öppna armar av flickorna i skolan. Det är precis en sådan roman som de kan tänkas tycka om att läsa. Det står i *Kursplanen för svenska 2002* att: "Läsning för lust och glädje, för självkänedom och för att

finna det allmänmänskliga och allmängiltiga under olika tider ingår i kursen.”⁸⁴ Det står även att man i så stor utsträckning som möjligt skall tillvarata elevernas önskemål och erfarenheter i undervisningen. Eftersom det finns ett stöd för att ta till vara på elevernas erfarenhetsvärldar och önskemål i undervisningen borde det vara en självklarhet att populärlitteraturen får en given plats i litteraturundervisningen ute på skolorna. Det är väl meningen att vi skall följa de styrdokument som finns. Ulfgard kommer även hon i sin studie fram till att flickor helst läser populärfiktion på fritiden och att de texter som de läser ofta har ett samband med deras egna liv. Vi har alltså två undersökningar som båda visar att elever vill och utvecklas genom att läsa populärlitteratur. I ljuset av detta blir det svårt att förstå varför inte populärlitteraturen har en större plats i skolan än vad den har idag.

Både Olin-Scheller och Ulfgard påpekar att de både vill ha kvar den traditionella kanoniserade litteraturen i skolan och föra in populärlitteraturen. Det handlar alltså inte om att byta ut det gamla mot det nya utan om att de två skall samverka i en balans.

Vidare kan man diskutera huruvida populärlitteraturen behöver tas upp i skolan då eleverna omgärdas av den på fritiden? Svaret blir här ja. Många unga ser populärkulturen som den enda. De använder också populärkulturen i sitt identitetsskapande. Om vi inte tar upp något som är en sådan stor del av elevernas liv på fritiden i skolan, kan det resultera i att eleverna ser skolan och fritiden som två helt skilda världar som inte har några beröringspunkter. Enligt Persson är det av stor vikt att vi tar upp populärkulturen som fenomen i skolan. Han menar att om populärkulturen har en sådan stor roll i elevernas liv skall vi inte försöka bekämpa den, utan istället försöka få eleverna att förstå sig på den, använda den och kritiskt granska den. Det går inte annat än att hålla med Persson, varför låtsas som om kulturen inte existerar när vi istället kan utmana den och få eleverna att försöka förstå den. Även denna tanke har stöd i styrdokumentet, närmare bestämt i *Lpf 94* där det står att eleverna skall få använda och tillämpa sina kunskaper i skolan. Om nu elevernas liv kretsar kring populärkulturen är det väl bland annat därifrån vi måste ta avstamp i litteraturundervisningen.

Enligt Langer använder vi litteraturen för att skapa oss föreställningsvärldar om oss själva, andra och världen. Medan vi läser omvärderar och omkullkastar vi dessa föreställningsvärldar. Det är en öppen process som aldrig slutar att existera. Genom att andras perspektiv än ens eget synliggörs, är det lättare för läsaren att skapa en förståelse för andra människor. Langer skiljer inte mellan eller värderar litteratur. Hennes teori är med andra ord

⁸⁴ Kursplan för svenska 2002

allmängiltig och därför finns det ingen anledning att utesluta populärlitteraturen ur litteraturundervisningen. En av populärlitteraturens hörnstenar är att den syftar till att skapa en känsla mellan läsare och text. Det är när denna känsla skapas som vi kan lära oss att förstå andra och varandra och hitta vår egen plats i ett sammanhang.

Enligt både Langer och Molloy är det viktigt att litteraturen kopplas till läsarens liv och livet i allmänhet, för att få eleverna att förstå sig själva och andra. Enligt Molloy behöver eleverna tala om de konflikter som finns i samhället, men har i sin undersökning märkt att så inte är fallet. *Små citroner gula* hade varit utmärkt att använda sig av i det här fallet. Efter att ha läst boken kunde eleverna exempelvis diskutera de dåliga arbetstiderna och hur lätt det är att bli utnyttjad i restaurangbranschen. De hade kunnat diskutera vad som händer i ett samhälle när ortens största arbetsplats lägger ned. Hur man kan ta sig ur en livskris, självförtroende och kärlek. Den största fördelen med chick lit-romanen blir att eleverna lätt kan relatera sig till romanen och sätta sig in i Agnes situation. Genom att de kan förstå Agnes och hennes situation kan det också bli lättare att tala om saker som annars kanske ter sig svåra att tala om. Detta genom att de kan diskutera Agnes liv istället för sina egna. Om eleverna inte känner sig hemma i litteraturen kan det vara svårt för dem att relatera texterna till sitt eget liv. Det är dock inte meningen att populärlitteraturen skall tränga ut den traditionella kanoniserade litteraturen, denna uppsats fokuserar däremot på att argumentera för att populärlitteraturen bör finnas med i litteraturundervisningen.

En fara med att bara använda sig av den traditionella kanoniserade litteraturen är, enligt Halldén, att de som inte förstår sig på eller ogillar den ”höga” litteraturen kan känna mindervärdeskomplex för att de inte förstår den. Tvingar man eleverna att läsa verk som de ogillar finns också en risk att de slutar att läsa eftersom läsningen då inte blir lustfylld, utan något pliktfullt och tråkigt. Det är därför otroligt viktigt att vi i skolan uppmuntrar all sorts läsning så att vi inte skrämmer bort eleverna. Självklart är det så att vi måste utmana elever som fastnat i en speciell genre att prova en ny typ av litteratur eller genre. Målet med läsningen skall ju vara att eleverna utvecklas som läsare och som individer. Men om vi utesluter en viss sorts litteratur i skolan kan vi missa att möta eleverna där de befinner sig. Lärare måste ta avstamp i elevernas erfarenhetsvärldar vid utformningen av litteraturundervisningen, inte efter sina egna preferenser. Möter lärarna elevernas erfarenhetsvärldar kan vi i större utsträckning sedan utmana deras föreställningar om världen och få dem att utvecklas.

Det är när vi möter eleverna som vi kan få dem att utvecklas mest. Ut med fördomarna som finns i skolan och in med populärlitteraturen!

Käll- och litteraturlista

Tryckt material:

Björkqvist, Anita, ”Lätt drama för badstranden” i *Vi* 2005:6 s. 74

Boëthius, Ulf, ”Populärlitteraturen – finns den?” i *Brott, kärlek, äventyr. Texter om populärlitteratur*, red.: Dag Hedman (Lund, 1995) s. 17-34

Chick Lit. The New Woman's Fiction, red.: Suzanne Ferriss & Mallory Young (New York, 2006)

Dysthe, Olga, *Det flerstämmiga klassrummet. Att skriva och samtala för att lära*, (Lund 1996)

Margaretha Fahlgren, ”’Det maskinsyddda broderiet’ – *Lace* och 1980-talets kvinnliga populärroman” i *Brott, kärlek, äventyr. Texter om populärlitteratur*, red.: Dag Hedman (Lund 1995) s. 274-283

Gustafson, Therece, ”Lätt stil som roar en stund” i *Borås Tidning* 22.9.2004

Halldén, Ruth, *Tankar om kultur* (Stockholm, 1999)

Ingemarsson, Kajsa, *Små citroner gula* (Stockholm, 2004)

Johansson, Karina, ”Litteratur. Kajsa Ingemarsson” i *Nerikes Allehanda* 5.10.2004

Küchen, Maria, ”Kajsa bakar kaka” i *Expressen* 22.9.2004

Lisbeth Larsson, ”Från Rådgivare till Chick-lit. Den romantiska berättelsens förändringar” i *Den litterära textens förändringar. Studier tillägnade Stina Hansson* (Stockholm 2007) s. 80-86

Langer, A Judith, *Litterära föreställningsvärldar. Litteraturundervisning och litterär förståelse* (New York, 2005)

Mattisson, Guje, "Lättläst med inte lättviktig" i *Skånska Dagbladet* 22.9.2004

Molloy, Gunilla, *Läraren, Litteraturen, Eleven. En studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet*, (Akademisk avhandling Stockholm 2002)

Nilson, Maria, *Chick lit. Från glamour till vardagsrealism* (Lund, 2008)

Nordqvist, Tove, "Tack, men nej tack" i *Gefle Dagblad* 2.12.2004

Olin-Scheller, Christina, *Mellan Dante och Big Brother. En studie om gymnasieelevers textvärldar* (Akademisk avhandling Karlstad 2006)

Pauli, Calle, "Fyra frågor till Kajsa Ingemarsson: Varför har Små citroner gula blivit så populär?" i *Dagens Nyheter* 3.1.2006

Pehrsson, Lisa, "Surt" i *Arbetarbladet* 11.11.2004

Persson, Magnus, "Populärkultur i skolan: Traditioner och perspektiv" i *Populärkulturen och skolan*, red.: Magnus Persson (Lund 2000) s. 15-101.

Persson, Magnus, *Varför läsa litteratur? Om litteraturundervisningen efter den kulturella vändningen* (Lund 2007)

Petersson, Siwert, "En ny bok" i *Jönköpingsposten* 19.11.2004

Rörbye, Birgitte, "Trivialbegreppet. Några synpunkter" i *Brott, kärlek, äventyr. Texter om populärlitteratur*, red.: Dag Hedman (Lund 1995) s. 35-37

Skolverket, "Lpf 94" i *Lärarens handbok* (Stockholm, 2004) s. 35-50

Ulfgard, Maria, *För att bli kvinna – och av lust. En studie i tonårsflickors läsning*, (Akademisk avhandling Lund 2002)

Wolf, Lars, *Läsaren som textskapare* (Lund 2002)

Öhman, Anders, *Populärlitteratur. De populära genrernas estetik och historia* (Lund 2002)

Öhman, Anders, ”Populärlitteraturen och kanoniseringens problematik” i *Populära fiktioner*, red.: Kjell Jonsson & Anders Öhman (Stockholm 2000) s. 11-22

Otryckt material:

Antonsson, Karin, *Han har diskhandskar. Rosa.” En litteratursociologisk analys av kärlekstemat i genren chick lit, exemplet Mossvikenfruvar: Chansen av Emma Hamberg* (Otryckt Magisteruppsats Borås 2007)

Kjellsdotter, Ylva, *En kärlekshistoria vi alla drömmer om”: En analys av chick lit ur ett genusteoretiskt perspektiv* (Otryckt Magisteruppsats Borås 2007)

Lundhag, Malin E, *Svensk chick-lit 1996-2006. En undersökande genrediskussion av svensk chick-lit.* (Otryckt D-uppsats Umeå, 2007)

E-brev från Christina Enell Eriksson på MånpoCKET 5.12.2008. (I författarens ägo).

Utbildningsdepartementet och Skolkommittén, *SOU 1997:121:*

<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/25221> 9.12.2008

Nationalencyklopedin om Kajsa Ingemarsson:

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/artikel/1229735> 20.11.2008

Nationalencyklopedin om Chick lit:

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/artikel/1266517> 20.11.2008

Kajsa Ingemarssons hemsida:

www.kajsaingemarsson.se/ 20.11.2008

Dag Hedman för Nationalencyklopedin om populärlitteratur:

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/artikel/285680> 4.12.2008

Kursplaner i svenska 2002:

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=8&skolform=21&id=SV&extraId=> 11.12.2008

Svensk bokhandels hemsida:

<http://www.svb.se/Topplistor/2005/91891> 13.12.2008